

TEKEI ERIKA

A „HOMO FESTIVUS” AZ *UTUNK*BAN ÉS A *KORUNK* MÁSODIK FOLYAMÁBAN

Anéprajzi, antropológiai írások után nyomozva fellapozzuk az *Utunk* 1946 júniusa és 1989 decembere meg a *Korunk* második folyamának 1957 februárja és 1989 decembere között megjelent számait, az ünnepet, ünneplést, ünneptípusokat illetően azonnal feltűnnek az első oldalak, melyek arra figyelmeztették az olvasót, hogy mire is kell emlékeznie leginkább az adott hónapban. Kizárólag állami-politikai-történelmi események és ezeket szimbolizáló, megszemélyesítő, héroszokká növesztett *Nagy Emberek* emlékünnepei, emléknapijai, a politikai legitimáció eredet-ünnepei¹. Az *Utunk* 1970. január 2-án megjelent számában, a mellékletként közzétett 1970-es naptáron részletesen összefoglalták a jeles évfordulókat és ünnepnapokat (*1. kép*). Mára – sokak számára már az adott korszakban is – kiüresedett, mesterséges ünnepek ezek.

1 Január 24. – a román fejedelemségek egyesülésének évfordulója; január 26. – Nicolae Ceaușescu elvtárs, az államelnök, a Román Kommunista Párt főtítkára születésének napja; április 22. – V. I. Lenin, a Szovjetunió első vezetője születésének évfordulója; május 1. – a dolgozók nemzetközi szolidaritásának napja; május 5. – Karl Marx, a kommunista munkásmozgalom teoretikusa, a marxizmus névadója születésének napja; május 8. – a Román Kommunista Párt megalakulásának évfordulója; augusztus 23. – a fasiszta iga alóli felszabadulás napja; október 25. – Románia Szocialista Köztársaság fegyveres erőinek napja; november 7. – a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója; november 28. – Friedrich Engels, a marxizmus tudományos elméletének megalapozója születésének napja, és végül a nagy decemberi ünnepek: december 1. – Erdély Romániával való „egyesülésének” (1918. december 1.) és december 30. – Erdély Romániával való „egyesülésének” (1918. december 1.) emléknapja.

Am ha továbblapozzuk a leghosszabb életű romániai magyar irodalmi lap² és a társadalomtudományi folyóirat³ lapszámait, a néprajzi/antropológiai írások, szakcikkek és tanulmányok a valláshoz kapcsolódó keresztény egyházi ünnepek, naptári ünnepek (szoláris, luniszoláris, lunáris ünnepek és szokások), a gazdasági év ünnepei, univerzális jellegű privát ünnepek, átmeneti rítusok, beavató szertartások (Salamon–Vasas 1982) leírása, elemzése, a válságjelek és a modernizációs problémák tudatosítása által vagy azok ellenére arra is figyelmeztetnek, hogy falun és városon egyaránt az emberek mégis csak azt ünnepelték, amire emlékezni akartak, aminek identitásteremtő és -biztosító szerepe volt, aminek a közösségi életet szabályozó szerepe még nem tűnt el. Jan Assmann gondolatát idézve az ünnep a megformáltság, a megjelenítés és a kollektív részvétel által ebben a korszakban is elsősorban „a kulturális emlékezet elsődleges szerveződésformája” (Assmann 2004: 57) volt és maradt.

HÚSVÉTI RIGMUS ÉS TOJÁS-SZERENCSEJÁTÉK

Az *Utunk* 1948. március 27. számában Faragó József néprajzkutató Magyarkiskapuson általa lejegyzett húsvéti locsolóverset⁴ tett közzé (Faragó 1948). Szilágyi András, bányai orvos, író és riporter, az *Utunk* belső munkatársa ugyanabban a lapszamban gyerekkora húsvéti emlékeit elevenítette fel (Szilágyi 1948), a facseti⁵ tojás-szerencsejátékot írta le: Húsvét keddjén a kisebb fiúk 20-20 tojással indultak a templomkertbe, a játék színhelyére. A kezüket úgy kellett tartaniuk, hogy a hüvelyk- és mutatóujj között maradjon egy hosszú, jókora rés, melybe bele kellett ütni a tojásokat. „Ha a pénz a tojásban ült”, az azt jelentette, hogy a tojást ily módon megtartani tudó volt a nyertes. Ha a tojás a földre esett, a tojástulajdonos volt a nyerő. Érdekessége a cikknek, hogy az elmúlt tíz esztendő történelmi-politikai változásaival, eseményeivel magyarázza a játék elmaradását, majd felelevenedését: „Tíz évig nem volt játék, mert nem volt tojás. A zöldingesek, és Antonescu hivatalnokai, s a németek elvitték a tyúkokat mind. Később már nem volt miért játszani. Az ötezes bankókat mégse lehetett tojásba verni! De most föléled újra a tavaszi hazárd

- 2 Az *Utunk* a leghosszabb életű romániai magyar irodalmi lap, 1946 júniusától 1989 decemberéig jelent meg Kolozsváron, kezdetben kéthetenként, majd 1951 januárjától hetenként. Indulása-kor a Romániai Magyar Írószövetség lapja volt, 1948 februárjától a Romániai Írószövetség Magyar Csoportjának Lapja, 1954 januárjától a Román Népköztársaság Írószövetségének Lapja. Utolsó számát 1989. december 22-én nyomták ki, de a forradalmi események miatt már nem került terjesztésre. Szerkesztősége 1989 végén kimondta megszűnését, és megalakult az utódlapja, a *Helikon*. (2. kép)
- 3 A *Korunk* havilap alcíme 1957 és 1961 között *Világnézeti, Társadalmi, Tudományos és Művelődési Szemle*, 1962 és 1964 között *Világnézeti folyóirat*. Ezt követően alcíme már nem volt, A Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács Folyóirataként jelent meg. (3. kép)
- 4 Húsvéti rigmus – Magyarkiskapus, Kalotaszeg – „Üdvözlöm e szent ünnepet, / e ház minden lakóit, / Kívánom, hogy töltsék vígan ennek minden óráit. Vagyon itt egy szép virágszál, / aki – tudom – öntözést vár, / mert víz nélkül minden plánta / – úgy gondolom – elszáradna. / De hogy ő soká viruljon, / szép orcája is piruljon, / megöntözöm friss vízzel, / fogadja el jószívvel.” Lejegyezte: Faragó József.
- 5 Facsád, 1911-ig Facset (románul Făget, németül Fatschet) – város Romániában, a Bánságban, Temes megyében.

szenvedély! A pénznek becsülete van! A lej erős! Bizonyára kialakulnak újra a gyerekpartik a húsvéti bárányfelhők alatt.”

„NEM KUPORGATUNK, JÓL ÉLÜNK”

A lakodalom az első és egyben a legtöbbször említett ünneplési alkalom a *Korunk* második folyamának néprajzi írásában. Nagy Olga Inaktelke és Kispetri, két kalotaszegi falu lakodalmi szokásait és ezek változásait (Nagy 1959) vizsgálva az 1950-es években a szocialista kultúra és életforma térhódításának következményeit vette számba, a jómód és a hagyomány, az új igényesség és egyben igénytelenség összefüggéseit. Következtetése, hogy korábban csak a jómódú paraszti rétegek engedhették meg maguknak a nagy pompával megtartott ünnepet, ám amióta földvásárlásra már pénzt nem gyűjtenek, a jómód olyan külsődleges kellékei váltak elsődlegessé, mint az egyre nagyobb, költségesebb keresztelők, kézfogó és főleg lakodalom, a minél cifrább, pompásabb népviselet (alig látszik a ruha anyaga a sok díszből, hímzéstől, drága szalagoktól), a hagyományos lakodalmi étrend megváltozása (városias módra készített ételek, szendvicsek, saláták, a torta megjelenése), a kontyolás szertartásához kapcsolódó új rítus, a „menyasszony kozmetikálása”. „Földet nem veszünk, van egy kis pénzünk, erre áldozunk, ebbe van az örömünk”, „jól élünk, s a felvevő ruha.” (Nagy 1959: 1462.) Bőség, pazarlás, tobzódás, magasabbrendű kulturális igények nélkül.

Egy mezőszegi parasztfalu, Mezőköbölkút lakodalomtartása időpontjának megváltozása okait kutatva dr. Kós Károly az ünnepet illetően egészen másfajta következtetésre jutott (Kós 1974).⁶ Az 1787 óta vezetett anyakönyv házassági bejegyzései szerint a közösségi konvenciók által szabályozott lakodalmat („vendégséget”) hagyományosan farsangban, keddi nap tartották, és három napon át ünnepeltek. Újabban zöldfarsangban⁷ (májusban), vasárnap van a lakodalom, és maga az ünnep egyetlen napra zsugorodott. A helyi adatközlők a lakodalomtartás idejének megváltozását a „ráérő idő”-vel magyarázták, ugyanis „télen van idejük, boruk és hizott disznójuk a lakodalmazásra”. Mivel hatósági vagy egyházi rendelkezés a lakodalomtartás napját nem rögzítette, ezért valószínűleg a gazdasági körülmények befolyásolták a változást. Az újabb szokások bevezetői, a komplex ünnepi alkalom leegyszerűsítésének kezdeményezői a legszegényebb rétegek lehettek, akik szükségszerűen praktikusak és alkalmazkodók.

A Maros megyei Udvarfalván viszont Nagy Olga az 1970-es években is a hús évvel korábbi, a kalotaszegi falvakhoz hasonló ünnepeket talál (Nagy 1975). A régi meghittség (közös játék, éneklés, részvétel) helyét valami más vette át: „Versenyeznek. Ez tiszta betegség!” – mondta a néprajzkutatónak hangjában kis keserűséggel egy udvarfalvi fiatal lány (Nagy 1975: 383). Egyre pompásabb lakodalmat tartanak, egyre nagyobb a

6 1946. évi mezőszegi adatgyűjtésen (a falu tervezett múzeuma és néprajzi monográfiája érdekében végzett gyűjtőmunka) alapuló dolgozat, melyet a kolozsvári egyetemközi néprajzi kör első ülésén olvasott fel, de az 1940-es években leadott kézirat csak 1974-ben került publikálásra. Kiegészítésként közli a dolgozat elkészítése óta eltelt negyedszázad lakodalomtartási idejére vonatkozó főbb adatokat (1946–1974).

7 Húsvét és pünkösd közt a lakodalmak tartásának időszaka.

kelengye, egyre több a meghívott, egyre értékesebb ajándékot kell adni az ifjú párnak. Egymással való versengéssé változtak nem csak az ünnep-, hanem a hétköznapiak is (pl. előfordult, hogy két évvel korábban épített házat bontottak le, mert már nem volt elég divatos, vagy zongorát vásárolt a család, mert már háromnak van a faluban, nekik is legyen). „A »homo ludens« meghalt, a »homo faber« egyeduralomra tör.” (Nagy 1975: 383.)

Az új társadalmi viszonyok között is továbbélő hagyományok, szokások egyike a lakodalom nélküli házasság – az ünnepből, ünnepeltetésből való kirekesztés, mint társadalmi-etikai-erkölcsi szankció. Balázs Lajos a csíkszentdomokosi lakodalmi szokások és párválasztási hagyományok (Balázs 1984) kutatása során szembesült azzal, hogy a lakodalom az adott közösségben csak azon fiatalok átmeneti rítusa, akik a párválasztás hagyományos erkölcsi-etikai normáit tiszteletben tartották. A „botlott menyasszony” (terhessége előrehaladott, már jól látható); az elszöktetett, ellopott menyasszony; a „fődhözűtött legény” (törvénytelen gyermeke van) számára nem rendeznek lakodalmat. Biztosított ugyan az átmenet rítusa számukra is, de csak megkülönböztető rítusok formájában.

„PORKA HAVAK ESEDEZNEK...”

Ezzel a címmel, és a *Népszokások felújításának kérdéséhez* alcímmel tette közzé Faragó József az *Utunk* 1960. december 30-án megjelent számában a kénosi regölésről szóló cikkét (Faragó 1960). A regölés tulajdonképpen az új házaspárok „felavatása”-nak ünnepe, befogadtatást nyernek általa a házások közösségébe. Egy decemberi végi estén előbb a falu nagylegényei, majd utánuk házasesembereinek csoportja, a regölők látogatják sorra az abban az évben egybekelt újházásokat, és regösénekükkel, felváltva mondott köszöntőikkel szentesítik új családi-társadalmi helyzetüket. Az először Kriza János által 1863-ban, a *Vadrózsákban* ismertetett kénosi regölés az 1940-es években, a második világháború idején abbamaradt. 1959-ben vetődött fel Kénoson a tíz esztendőn át szünetelő népszokás felújításának gondolata, és bár nem jártak akkor sikerrel, Faragó József e népszokás haladó hagyományként való éltetésére buzdította cikkében a falu lakóit, és más falvak lakóinak is a népszokásaik átértékelését, felújítását ajánlotta. A néprajzkutató véleménye szerint a kollektivista faluközösség egyrészt háttal kell fordítson a történelmileg-társadalmilag időszerütlenné vált népszokásoknak, viszont fel kell újítania a haladó néphagyományokat, az új társadalmi-művelődési igényeknek megfelelően át kell őket dolgozni, meg kell újítani, szükség esetén pedig akár teljesen új szokásokat is ki lehet fejleszteni. Azt ajánlotta, hogy – amennyiben bizonytalanok egy-egy népszokást, ünnepet illetően – kérjenek útmutatást a művelődési élet helyi és országos felelőseitől, a folklorista szakemberektől, íróktól, költőktől vagy előadóművészeketől.

„ÉLŐ” ÜNNEP VAGY ÜRES VÁZ? – SZEMLÉLETI ÉS MÓDSZERTANI ÚJÍTÁSOK

Az 1970-es évek végén és az 1980-as évek elején a *Korunk* lapszámaiban megjelent néprajzi/antropológiai írások a néprajztudomány szemléleti és módszertani akadályain való túllépésre, a tények és állapotok egyszerű rögzítésén, majd leírásán túl a változások folyamatainak nyomon követésére és értelmezésére helyezik a hangsúlyt.

Hoppál Mihály egy korondi József-napi összejövétel kapcsán a történet és a szöveg helyett a hagyomány átadásának folyamatát mint eseményt vizsgálja, a szövegmondás teljes környezetét kívánja feltárni (Hoppál 1979). Figyelme kiterjed a társadalmi, szociális kontextus vizsgálatára (kik, mennyien és milyen társadalmi vagy rokon rétegekből vesznek részt); a tárgyi kontextus vizsgálatára (tárgyak, öltözék, étel, ital); a kognitív kontextusra (a részt vevő személyek hiedelmeinek összessége, a háttér-információk ismerete, a közös emlékezet, közös élmény- és emlékezet-háttér), valamint a nyelvi kontextus vizsgálatára. Tulajdonképpen nem az ünnep vizsgálata ez, hanem az ott elhangzott komikus történetek és a kontextusok elemzése.

Salamon Anikó egy szertartásszerű rituális ünnepi szokás – a december 26-ai kalotadamosi *felverés*⁸ – kommunikációs modelljét próbálja értelmezni, a rítus jelhasználatát csatornák és kódok szerint modellálva (Salamon 1981). A vizuális és taktilis csatornákon a látás és érintés útján fölfogott jelek a proxemikus kód jelei (vagyis a tér kijelölése, fölosztása, használata), a kinezikus és paralingvisztikus kódok jelei (vagyis testtartás, arckifejezés, tekintet, cselekmények, testi mozgások, gesztusok, érintés) formájában jelentkeznek; az akusztikus csatornák (vagyis a hallás útján érzékelt jelek) pedig a zenei kód jelei és a nyelvi kód jeleinek formájában. Mindezek megfigyelése és az elemzés elvégzése után végső következtetése az, hogy organikus közösségek vizsgálatához nem a legmegfelelőbb ez a módszer, mert egyén és közösség, adó és vevő merev szétválasztása nem érvényes erre a kultúrára, ugyanakkor a módszer nagyon sok jelenség mélyére enged betekintést, vagy segít azok érvényességét kimutatni.

Az új folklór-meghatározások értelmében már nemcsak az őstől örökölt hagyományok és nemcsak a népköltészet meg a népművészet tartoznak a folklórkutatás körébe, hanem a tömegkommunikáció által közvetített, ún. *masslore* és *booklore* is. A mindennapok folklórtényeivel való foglalkozás szükségességére, a hétköznapi és ünnepnapok oppozícióban való értelmezésére hívja fel a figyelmet Hoppál Mihály (Hoppál 1982), mert a mindennapokban megfigyelhető törvényszerűségek többet mondhatnak el egy kultúra jellegéről, mint az ünnepnapok, és mert „a folklór [...] nem bokréta Isten (és a kultúra) kalapján, hanem a mindennapok tartozéka; egyike azon felhasználható napi rutinmechanizmusoknak, amelyek egyfelől a fogyasztói társadalom üzleti, másfelől az ideológiai manipuláció szimbolikus eszközeként szolgálhatnak” (Hoppál 1982: 331). Újszerű jelenség, hogy a privát ünnepekhez (névnapok, születésnapok, zsúrok) vagy az egyéni élet válságpillanataihoz (beteglátogatás, haláleset) kapcsolódó rítusok egyre inkább elveszítik ünnepi külsőségeiket (szinte nincs különbség ünnepi és köznapi

8 Tánctmultság során a közösség férfitagjainak és a jelenlévő férfiaknak a megbotozása, leányavató szertartás. 1974. december 26-án végzett kutatás.

ruhaviselet között), hogy a köznap felértékelődik, az ünnep pedig megmosolyogni való ódsisággá válik.

Az új fogalmi keret és elemzési gyakorlat szükségességét hangoztatva Biró Zoltán a folklorizmuskutatókat tartja célravezetőnek – az ünnepek vizsgálatára vonatkozóan is (Biró 1982). Példaként a szüreti bált említi, mint a népi kultúra továbbélésének olyan alkalmát, amelyből hiányzik a „szakértői” beavatkozás, látszólag az ünnep rendje változatlan, az ünnep „élő”, szerves és nem szervezett. Ám ha elbeszélgetünk a résztvevőkkel, kiderül, hogy a szüreti bál már csak ürügy, az egymással való találkozás, kommunikáció lehetősége emeli ünnepi alkalommá, hiánypótló szerepet tölt be, tulajdonképpen az együvé tartozás érzésének ünnepe („Várom, hogy végre legyen már valami ünnep”, „Nincs, ahol az ember egy jót mulasson”, „Erre a napra mindenki hazajön, még akik máshol laknak, azok is”, „Ilyenkor lehet mindenkivel találkozni” stb. – Biró 1982: 551). Az ünnep kellékei (tárgyak, öltözet, díszítőelemek, szövegek) egyre inkább átértelmeződnek, stilizálódnak, díszletté válnak, már nem köthetők konkrét tárgyhoz és időhöz, kicserélődhetnek, vagy akár el is maradhatnak – az ünnep attól még ünnep marad.

„CSALÁDI ÁLISTENEK”

Th. Caplow és M. H. Williamson a városi közösségek ünnepi viselkedésének kutatói, egy amerikai kisváros, Middletown ajándékozási szokásait vizsgálták. Társadalomantropológiai kutatás keretében a tavaszi és a téli ünnepkörhöz tartozó két alak, az ajándékosztó Télapó és az ajándékhozó Nyuszi alakját illetően arra keresték a választ, hogy a kiemelkedő családi ünnepek ikonográfiájában miért éppen ezeknek a „családi álisteneknek” jutott központi szerep (Józsa 1982). Abból kiindulva, hogy egy széles körben elfogadott szimbólum jelentérendszer a kultúra egésze számára nem lehet közömbös, mit jelképezhet ez a szakállas öregember, és mit a színes tojásokat elrejtő nyúl. A karácsony és a húsvét ünnepkörének megkettőződött szimbólumrendszerében a vallási és a világi jelképek egymástól élesen elválnak, együtt soha nem szerepelnek, a családi-egyházi, téli-tavaszi ikonográfiák keveredése tabunak számít. Ez a kettős ikonográfia a korábban kizárólag egyházi ünnepek erőteljes elvilágiasodására utal, a hagyományos téli és tavaszi ünnepkörök szokásrendszerében az egyéni, a privát szféra kezd az általuk vizsgált közösségben eluralkodni. A kutatók szerint bár a „családi álistenek” évente visszatérő „kultusza” nem valódi kultusz, esetükben sokkal inkább „rögtönzött és triviális misztériumjátékokról” beszélhetünk, alakjukban valószínűleg az egykori „házi istenek” élnek tovább, félig komoly, félig játékos formában.

A Télapó számon tartja a gyermekek cselekedeteit, és ezek függvényében jutalmaz – a szétosztott ajándékok az engedelmesség, a beilleszkedés, a felnőtt társadalom előírta normákhoz való alkalmazkodás egyértelmű jutalmai. A Nyúl a modern ember termékenység-szimbólumának tekinthető, hiszen fő ajándéka, a tojás a tavaszi termékenység-ünnepek hagyományos jelképe. A nyuszi ugyanakkor – talán a bárány helyett – az ártatlanság, a megújuló természet jelképe is. A tojásfestés és tojáskeresés a gyerekek kreativitását, leleményességét növeli, a versenyszellemet fejleszti.

A kutatók a karácsonyi ikonográfiát a családi-intézményi függőség, a húsvétit pedig a gyermeki függetlenség/függetlenedés mozzanatához kapcsolták – az egyéntől ugyanis a társadalom elvárja, hogy egy hosszan tartó függőségi szakasz után egy idő után függetlenné váljon. Ezt az, egyébként minden társadalomra jellemző, elmentmondást próbálja úgymond feloldani a két ünnep ajándékosztó–ajándékkereső jelképrendszere.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Az államszocializmus időszakának ünnepeit elemezve a néprajztudósok/antropológusok a megváltozott értékrendhez kapcsolódó negatív vonások kiemelésével arra figyelmeztettek, hogy az ünnepeket nagyfokú redundancia, az ünnepi jelek inflálódása jellemzi, új hatalmi-reprezentatív szimbolika van kialakulóban; az ünnepeken résztvevők inkább fogyasztókká alakultak; ami igazán fontossá vált, az az anyagi jólét, a gazdagság minél látványosabb fitogtatása, az ajándékozási szokások hívalkodóvá válása, a meghívottak számának aránytalan növekedése. A hagyományos közösségek felbomlásával az ünnepek, illetve az ünnepekhez kapcsolódó népszokások üres vázzá alakultak, olykor már csak elbeszélések alapján rekonstruálhatóak. A megoldást a felsorolt problémákra egyesek a tudatos nevelőmunkától várták.

Az *Utunkban* és *Korunk* második folyamában leírt, elemzett ünnepekre csakúgy, mint bármely korszak ünnepeire érvényes Kapitány Ágnes és Kapitány Gábor megállapítása – „minél jobban eltávolodik az az esemény, amit ünnepelnek –, az újabb s újabb ünneplő nemzedékek számára [az ünnep] egyre üresebb lehet” (Kapitány–Kapitány 2012).

Ez persze nem csak a kiüresedett, értelmetlenné vált állami, politikai, történelmi ünnepekre érvényes, hanem az egyházi, vallási ünnepekre is. Emlékezni és emlékeztetni lehetett (és lehet mindmáig) például a román nemzet kiemelkedően fontos decemberi ünnepeire, csakúgy mint Krisztus születésére. Fel lehet(ett) idézni, mennyi minden keveredik, folytatódik Jézusra, az isteni fényforrás születésére való emlékezéssel – a téli napfordulót, a római világ Saturnalia ünnepét, a vidámság és az ajándékozás ünnepét, amikor még a társadalmi rangok is felfüggesztődtek, az iráni isten, Mithra születését, melyet az Igazságosság Napjának is tartottak, vagy Aurelianus császárt, aki elrendelte, hogy december 25-én birodalma egész területén ünnepet tartsanak a legyőzhetetlen Nap, a Sol Invictus tiszteletére. A kezdetet és a jövőt jelenvalóvá tevő ünnep mégsem adathalmaz, az ünneplő ember pedig a köznapin felülemelkedve emlékezni tud soha nem tanult, soha nem látott, soha nem hallott rítusokra vagy legalább azok töredékeire, és újra megfelelően végezheti az ősi szertartást, mely által visszaállítható a világ rendje.

SZAKIRODALOM

Assmann, Jan

2004 *A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban.* Atlantisz Könyvkiadó, Budapest.

Balázs Lajos

1984 Új falu – új szokások. *Korunk* XLIII. (10) 763–767.

Biró Zoltán

1982 A hagyomány „ápolásáról” avagy a reprezentációs folklorizmusról. *Korunk* XLI. (7) 550–553.

Faragó József

1948 Húsvéti rigmus. *Utunk* III. (6) (1948. március 27.) 3.

1960 Porca havak esedeznek... *Utunk* XV. (52) (1960. december 30.) 8.

Hoppál Mihály

1979 A szöveg, a környezet és a megértés. *Korunk* XXXVIII. (7–8) 579–586.

1982 „Parttalan” folklór? A „rejtett tudás” antropológiája. *Korunk* XLI. (5) 330–336.

Józsa Emő Klára

1982 Családi álistenek. *Korunk* XLI. (9) 729–731.

Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor

2012 Az ünnep mint emlékezés és az emlékezés mint ünnep. *Kommunikáció, közvélemény, média.* (1–4). (Elérhetőség: http://communicatio.hu/jelkep/2012/1_4/kapitany_agnes_kapitany_gabor.htm)

Kós Károly dr.

1974 Hagomány és anyagi élet. A lakodalmas nap Mezőköbölkülton. (Gaál Gábor emlékének). *Korunk* XXXIII. (6) 745–752.

Nagy Olga

1959 Hagomány és haladás két kalotaszegi faluban. *Korunk* XVIII. (10) 1450–1463.

1975 Lányok és asszonyok Udvarfalván II. Szociográfiai jegyzetek. *Korunk* XXXIV. (5) 380–384.

Salamon Anikó

1981 Életbe játszott hagyomány. Egy rítus jelhasználat. *Korunk* XL. (1) 21–27.

Salamon Anikó – Vasas Samu

1982 *Kalotaszegi ünnepek – európai népszokások. Ünnepekörök változása és szekularizációja.* *Korunk* XLI. (5) 336–343.

Szilágyi András

1948 Húsvéti tojás-szerencsejáték. *Utunk* III. (6) (1948. március 27.) 3.

„HOMO FESTIVUS” ÎN REVISTA *UTUNK* ȘI A DOUA SERIE A REVISTEI *KORUNK*

Această lucrare prezintă sărbătorile comunităților maghiare din România în perioada socialistă pe baza articolelor etnologice și antropologice apărute în revista *Utunk* (1946–1989) și cea de a doua serie a revistei *Korunk* (1957–1989). Pe lângă sărbătorile de stat cu caracter politic – sau chiar împotriva lor – sărbătorile creștine, sărbătorile legate de calendarul agrar și pastoral, precum și sărbătorile private aveau un rol important în crearea identității, în consolidarea și reglementarea vieții comunității. Etnologii și antropologii au atras atenția asupra problemelor și semnelor de crize generate de răspândirea culturii socialiste, de noul mod viață și de modernizare.

2. Az *Utunk* címlapja

KORUNK

VILÁGNÉZETI, TÁRSADALMI, TUDOMÁNYOS ÉS MŰVELŐDÉSI SZEMLE

TARTALOM

- BALOGH EDGÁR: Új humanizmus őrhelyén
GALL ERNŐ: Társadalmi valóság és társadalomkutatás
MORVAY GYULA: Téli utazás Pestre, Budára
KECSKES JÓZSEF—KEREKES JENŐ: A fergazdálkodás új feladatai
BENKŐ SAMU: Bolyai Farkas, a műszaki értelmiség nevelője
CSEHI GYULA: Jegyzetek a szovjet kultúráról
JANCSO ELEMER: Magyarország tudományos munkásai között

VILÁGGAZDASÁG, VILÁGPOLITIKA

Az „Európa-gondolat” és ami mögötte van (Kallós Miklós) — Az UNESCO-közgyűlésén (Nagy István) — Az alumíniumstének lanéva és a meglátogatott ellenforradalom (Erdélyi László) — Rombó és utolsó fallopólúka (Aszódy János)

KRONIKA

Vivos voco, mortuos plango (Méliusz József) — Gaál, a szerkesztő (Szentimrei Jenő) Gaál Gábor és a Korunk (Kocsis István) — Eddázat (Eugen Jebeleanu) — Városaink fejlődése a felszabadítás után (Szczepal Viktor) — A jövő remé: a lilán (Kélefi Sándor) — Román-magyar műszaki szakterminológia (Felszeghy Ödön) — Izotópok és orvostudomány (Horváth Tibor) — A modern olimpiai játékok (Jordáky Béla) — A harosok korszakában (Groszlikai Evró) (Xantus János) — Freud és a pszichoanalízis (Kovács Katalin)

SZEMLE ÉS BÍRÁLAT

Egy magyar humanista igaza (Robotos Imre) — A parasztkérdés iródaunkban (Kacsó Sándor) — Adatok Erdély gazdaság történetéhez (Imreh István) — Mint nő főle az ember (Marosi Péter) — Egy nagy muzsikusról (L. A.) — A gépi fordítás nyelvészeti problémái (Sz. Zs.) — Zenei tanulmánytörténet Kínában (Szegő Júlia)

DISPUTA

A színházak arcúlató (Jordáky Lajos) — Levél a Korunk szerkesztőjéhez (Szilágyi András)

1. (16.) ÉVF. **1957** 1. SZÁM

Ú J F O L Y A M

3. A Korunk címlapja